

რეგულირებას უნდა მიანიჭოს პოლიტიკისა. მაგრამ მოსკოვი იტყობს მინც არ იტყვას და მისი რაიონი ასე უკონტროლოა: „ამერიკისა და საბჭოთა კავშირის დამოკიდებულების ისტორია ნათლად გვიჩვენებს, რომ, როცა ეს ირია ძალა უტყდა მილიონებს, მსოფლიოში მშვიდობა სუფევდა და ყველაფერი წესრიგზე იყო“. რაღა თქმა უნდა, რომ სინამდვილეში ასეთი ისტორია არ ყოფილა.

ასეთი განცხადებები და ცდები მრავალია. ეს ხაზი წითელი ზოლივით მივსვლავ კრემლის პოლიტიკას. ასეთი სტრატეგიის აზრი ერთია: ამერიკის ჩამოშორება თავისი მოკავშირეებისაგან, მისი განმარტობა და შემდეგ უფრო ადვილად წყლის ამფორება და ზღვა ქანარის მისი ქერა. უნდა ვიფიქროთ, რომ მუდგანინის უქანასკნელ ნოტას ვინაირიანების შესებზე უფროსი ბეჭედი აზის, ვინაიდან ყველა ნიშნება იმისა, რომ ნამდვილი ტრინის მიმეტი კრემლის ოლიგარქიისა და სტალინის მიერ დამკრებული, ფელდმარშალი, მერე, ერთი მხედველი, რა ტრანქად და უხეზად აწრბობენ მეკადარი დიქტატორის მემკვიდრეობა კრემლისათვის სასურველი პოლიტიკას. მოეშობა რა შოშის ქარები, დიქტატორის მიერ გეგმილში გამეფებული, ვინაივარდეს ევროპაში და აზიაში. ჩვეის ჯუღები და ვადაფეს, საბჭოთა და აზიური ტანსაცმელს იცავდნენ, თავზე ჩაღმებს იხებრებენ, ვაშმაზობენ, იტყუებინებენ, ხულოგანდენ და ამავე დროს მშვიდობიანობაზე ყაყინით მტერის აყენებენ. ახალ გამოუცდელ გარეულ საქმიან მინისტრს ეგვიპტეში ვახანება, ნასერთან ახილად შოთქმულებს აწყობენ და თავიანთ გეგმებს ბრძებისათვისაც კი დასანახად ხიანს.არა...! ეს სტალინი, გამოცდილი კონსპირატორის მეთოდი სხვაა. მისი მუშაობის მეთოდი იყო: ჯურღმულში ჯღრა... იქიდან საქლებს გზება, ადვილობრივი ავანტურის ამოქმედება და ამ გზით „სუფთა“ საქმიანის მოწყობა. ასეთი მეთოდი უფრო საშიში იყო. სტალინის მემკვიდრეობის მკარად მუშაობენ, ნიღბს იხსნიან, მით ურეეთის თავისუფალი მსოფლიოსთვის...!

ამერიკის პოლიტიკური სტრატეგიის კონცეპცია და მუშაობის მეთოდი სულ სხვაა. — სრულიად საწინააღმდეგო. თეთრის სასაღმებო ახლა კარავდ ივის, რომ მერე იმის შემდეგ დაწყეა გლობალური, ისტორიული ჭიდილი ორი მთურავებელი ძალისა. ერთია ჯაჯობების მოქცეული, მერე — თავისუფლების, ადამიანის ობისების მატარებელი. ასეთი ბრძოლა კი მოითხოვს ყველა ცალკე აქციების ბოძლის მთავარ მიზანთან დაქვემდებარებას. ამ მთავარ ხაზთან განთიხილარობის მოწინააღმდეგის პოლიტიკურ — მორალურ იზოლაციაში მოქცევა. მაშასადამე, არც ერთი ხაზი არ უნდა იქნას გადაფეხული, რომელიც მოსკოვი თავისი უღირის საქმის მორალურად

გამართლებას გაუადვილებს. ასეთი მოსაზრებით იყო ნაკარხანვე ამერიკის პოლიტიკური ხაზი ახლი ამოისახლვის კონცეპტში. სხვა პირობებში შეიძლება გამართლებული ყოფილიყო ინგლის — საერთაშორისო აქცია ნასერის წინააღმდეგ, მაგრამ კრემლის ისტორიული ჭიდილიში. — უდავოდ შეეცადარი.

ვაშნებურის პოლიტიკის ასეთ კონცეპციად გამოიშინარობს მისი მოქმედების სიმძიმის ცენტრის გაერთიანებული ერების ორგანიზში გატანა. იქ, მრავალ ერთა და ხალხთა წინაშე, ხდება მოსკოვის სრული მორალური კავკაციონება. ამიტომაც, რომ საერთაშორისო ორგანიზმს გამაგრება და გაძლიერება ამერიკის პოლიტიკის პირველი ამოცანაა. თეთრის სასაღმებო ზოლივით მიავსება გამანადღურებელი იერიშები კრემლის წინააღმდეგ და ამხვე ერთის თავის საბოლოო გადაწყვეტილებებს რეზერვში იტყვებს. ინტერნაციონალური პოლიტიკის შექმნა ისეთი დასაწყისია, რომლის განვითარება და გაძლიერება უდიდეს იმედებს უღვიძებს ვანაწამებ კაცობრიობას. მართალია, მას რაღაც ეჭვის სათას ჯარის კაცო ჰყავს, მაგრამ მისი მორალური სიძლიერე ვაწრზომებია. უკვე წამოიჭრა აზრი ასეთივე პოლიტიკის გაგზავნისა უნდრეთში და სატელიტთა ქაქეყანებში. და ეს ხდება უმთავრესად ამერიკის წყალობით. ვერხანულ ვაზთუ — სიცილითი კატუნდა — ის კორიპონდირელი ელტენი კაიორდან იტყობინება, რომ არაბთა ხალიგებში და აზიაში ამერიკამ უდიდესი სიმპარტია მოიპოვა და მისი პრესტიჟი ჯერ არახსულ სიმალღებე ავიდაო; ეს კი უდიდესი კაიკრავალია და არა მხოლოდ ამერიკისათვის, არამედ მთელი თავისუფალი მსოფლიოსათვის. რაც, საბოლოო ანგარიშით, თვით ინგლის-საფრანგეთისათვისაც სასურველია.

ჩვენ ასე ვერცხის ამერიკის დღევანდელი პოლიტიკის უმთავრესი ხაზი. ავი ნილა, რომ იტყვიან, ურმით მიდის, მაგრამ უფრო სანთა და საბოლოო გამარჯვებისათვის იმედის მოქმეტი.

კაცობრიობა დღეს მოწმულ ხდება რი ილი ძალთა შორის. — კეთილსა და ბოროტის კონტრასტი ჭიდილისა. ისტორიული კრისტიკიანა ის მოგვაგონებს რომისა და კარაიზინის სამკადრო — სასიკოცხო შეშმას. დღეს ერთ მხარის დად მოსკოვი, მერე მხარის — ვაშნებურია. ექვი არ ვეგებარება. ამი საბოლოო გამარჯვება დარჩება კეთილის გამომსახავს — ვაშნებურია!

დ. სალირაშვილი

P. S. აზნეშაუთრის კონცეპტისადმი უქნასკნელი მიმართიდან სჩანს, რომ ამერიკის თავის რეზერვებიდან უკვე საბრკელობს. თუმცა ჯერ კიდევ მხოლოდ ახლი ამოისახლება საკითხში.

დ. ს.

მედიუმი და მისი მოხსენება

მესაკუთრედ ტრენდციებს საზოგადოებრივ მეთურების განვითარების სახიანად.

ეს კიდევ არაფერია: ბერია და მისი ხროვა ვერავლად სპობნდნენ საუკეთესო პარტულ და საბჭოთა კარებს, ქართველ ინტელიგენციის გამოჩინებულ წარმომადგენლებს.

სარგებლობდნენ რა მისი უმარავი მომხრეები მისი მფარველობით, მრავალი წლებს განმავლობაში იმყოფებოდნენ ყოველგვარი კონტრულის გარეშე და ეს გარემოება მათ ხელს უწყობდა უტხო ანტიპარტულ ჩვეულებას; მოქვეყნების, მამებლობის, კაიორებისა, ერთმანეთის ხელის დაფარების დაწერვებს.

უდავია, რომ ჩვენ ვერ ვიქნებით ბერის დაქვემდებარება, როდგანაც მის დიდი ბოროტება აქვს ჩაღწილი და დიდი წილი მთლების ქართველი ერს ეროვნული თავისუფლების ბრძოლის დათურვანში. ჩვენ მას ვერხაობის განაბრებით 1924 წლის აჯანყების ეჭვბოლ მამულმყოფელა შეუბრუნებულ ვიხრებო დაწადებურებს. ამიტომ უფრო არ შეგვიძლია მისი მეთოდი შევანდის ბრალდებანი, რომ ის იყო ქართული ნაციონალიზმის მებრძობელი და მფარველი. არსიდან არ სჩანს, რომ ის ყოველნაირად ხელს უწყობდა და აქებდა ქართველ ნაციონალისტების აქციებისათვის. როცა თვით შევანდის დასტურებს, რომ ბერია პერიოდულად სპობდა ქართველ პარტიოტებს და მასიურად ასახლებდა მორეულ კმ ბირში იმით, ვინც არ ურცდებოდა და მამყრობდ რუსულ ბოლშევიკურ ხელსუფლებას და ისინი იქ იღუბებოდნენ.

ბერია დასახიათებულა, როგორც მსოფლიო იმპერიალიზმის ავანტი. ჩვენ ეს სტალინისტური ბრალდება ბერის მიმართ უმარ-

თებულოდ და სინამდვილესთან შეუსაბამოდ მივანება მაშინ, როდესაც ის ათეული წლებს განმავლობაში მუსრს ადვილად უტხო სახელმწიფოების უდასაშუალო თუ ნამდვილავენტებს. ჩვენ არ ვფიქრობთ, რომ ეს ბრალდება სტილიზირებული იყო, ის რაიმე ფაქტებს ემყარებოდას. ის განზრახ გამოვიჩინა მისი სასჯელი განსამართლებლად და მისი ხელის დასატება. ბერია სინამდვილეში იყო ისე, როგორც ესლა შევანანძე. რუსული ბოლშევიზმის ავანტი. მისი იმპერიალისტური პოლიტიკის გამტარებელი და ის ამ პოსტზე დაიღუპა. ჩვენ მისთვის შეკლებების გზანობაც არ ვეძებებთ.

კიდევ უფრო უფსუსია ის ბრალდება, თითქმის ბერია ევროპის მუსკატრებებს ემხარებოდა საბჭოთა სოციალისტური მეთურების სახიანად. იმ ხანებში, როცა იმულებით სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაცია წამოიჭრევს, ბერია საქართველოს სრული ბატონპარტონი იყო და ეს კოლექტივიზაცია მან სატელიტ ადმინისტრაციული წესით გაატარა. როგორც ცნობილია, იმულებით კოლექტივიზაცია ქართველი ხალხის უტყაყუივებად გამოიჭრა. ალავ — ალავ გლებთა აჯანყებასაც ჰქონდა ადვილი. ბერამ მკაციო ზომები მიიღო და ათასობით მეამბოხე ციმბრის ტუნდრებისაკენ გაისტუმრა იმულებით სამუშაოზე. სადაც დიდი ნაწილი იქ ჩაიხცა. ამას (გარემლება შემდეგ ნომერში)

რ ა მ მ ლ ა ?

„ღმერთი თავისუფლებას ანიჭებს მხოლოდ მას, ვისაც ის უყვარს და ვინც მზად არის ყოველი საფსურელი დაიცვას ის“.

დ. ვებბერი

თბილისის მარტის „აჯანყების“ უდიდესი პოლიტიკური მნიშვნელობა კრემლმა სტალინურ მოძრაობად მიიჩნია, ხოლო თბილისის ქუჩებში დაბთებული წმინდა სისხლი — სტალინის კულტის აღსადგინად!

ჩვენი ქვეყნის უმუბონით. მისი იატორის წლებს ტრიალს და სხვა მრავალი მიზეზების გამო თავისუფალი მსოფლიოსათვის უტნბს საქართველომ ამ გმირულ საქციელს ქართველებისათვის სასურველი შედეგი არ მოჰყავს. ის საკითხი არც გაერთიანებულ ერებში დასვა და არც დიპლომატიურ წრეების ხანძრავილად მსჯელობისა და ზრუნვის საგანი გახდა. სამაგიეროდ ქართველების ამ საშავალობით გაბედულვებამ წახალისა. ვანხებდა და გათამამდა რუსეთის მიერ დამინებელი ერებში და ეს შეიქმნა ნიშანი მათი აღდგომის და ეროვნულ განმათავისუფლებელი ბრძოლის დასაწყისის.

თბილისის „აჯანყებით“ ქართველობა ერბა გარკვეულ პასუხს ვასცა ბრწყინვალეულანის კომიდას. რომელსაც ისინი „პარტიის მეოცე კონგრეს“ უწოდებენ, რომ: თუ აღიარებენ სტალინის კომინალურ საკციელს და ურყოფთ მას, მისი ლეგიონერი დასვენდნენ და იყოს კომინალ სტალინის მიერ დამინებულ ერთა თავისუფლება. ქართველების ამ სამართლიან მოთხოვნისაგან მოსკოვმა ტანკებით და უტყაყუივრევეებით უპასუხა. თავის დროზე ხანდა ხანდა დაწერა: (იხ. „ქართული ზარი“ ნომ. 6.) ამოცანის ახლა გებო ჩემი გულწრფელი ყოფილება. ლილიკურად, ბრწყინვალეს სამტოთა კავშირის რეგისტრის რადიკალური რეორგანიზაცია უნდა მოეხდინა და მოსათი სტალინის მიერ დაფუძუნებული ინტელიტური ინსტიტუციები და მის მიერ დაპყრობილი და დამინებულ ერებისათვის მიეცეს წარამოქმედო თავისუფლება“.

ჩვენი წინასწარმეტყველება აღსრულდა. ბრწყინვალეულანინებმა უწყვეტ სტალინი, მაგრამ მოიანება მშობინახს სტალინის მეთოდები და სტალინის მიერ კარავდ შეთვისებელი და გამოქმენბული რუსულ იმპერიალისტური პოლიტიკა. მოსკოვლი ბატონებისათვის ერთა თავისუფლების დედა მხოლოდ იარაღია მსოფლიოში მშობილის და არეულების განსამეფებელი და დარწმუნებულნი არიან, რომ ეს რუსული იმპერიის საზღვარზე შეჩერდება და შერე არ გადავა. სისხლით გაუმამარ სკავებს აქეწლებთა, რომ თავისუფლების დისბოზით შეპყრობილი ერთი მთლიანად მოსპობა და მასში თვითარსებობის სურვილის ნაკვალაო ძალეულად მათ რუსულ მრისხნებას და იქ რუსული იარაღი. მათ შეუძლიან ხალხი ასაკურად გაველიტონ და ვეღებენ კიდევ; მათ შეუძლიან მთლიანად მოიწყალონ მისი მკაცრი მატკობრებლები აყარონ და გადაასხლონ და ასახლებენ კიდევ, მაგრამ უძლიერნი არიან ნანაკში ჩაამწყვეტილი. ან დახვრიტონ დედა, რომელიც ჩვენი ეპოქის პირობაა და რომელიც მთელი კულტურული კაცობრიობის მერე სამართლიანად გარდაუვალი მოვლენად არის აღიარებული.

მეავანამე კერძომესაკუთრულ ტრენდციების ხელის შეწყობას უწოდებს და ამიტომ ბერის პოლიტიკის გამტარებელი საქართველოში.

ერთი ბრალდება მეავანამესა მეტად სტილიზირებულია. ის ეტება მერე ეროვნებათა მოსახლეობის კულტურის ლევიციას და მათ მასობრივად განსამართლებლად და მისი ხელის დასატებასთან ამბობიათა, ე. ი. ვაქართველებს, ეს ჩვენთვის მეტად დაუჯერებელი იმედია. სტალინი და ბერია მუდამ იმისთვის აღსრულებენ, რომ ყველა პატარა ერების ასომილივითა მოეხდინათ რუსეთთან, თავს არ მოიკავებენ ყველა ერების რუსიფიკაციისათვის და განსაკუთრებით საქართველოში მათ ამ მიზნით ბევრი უტყობელი ჩამოსახლება და ზოგიერთ ჩვენს პროვინციებს ეთნოგრაფიული ელვორეცია ამტარებენ. ახლა საქართველოში გამომდებელი და დაქვემდებარებული, რომ ბერია და ზოგ შემთხვევაში პრივილეგიანობა იქ სარგებლობდნენ სხვა ეროვნებათა წარმომადგენელი.

ს. კირაკაძე

„რამდენად უმედეგ ნომერში“

ეროვნული თავისუფლების დედა ვერ შეატრა ვერც ტრინის ფარად, ვერც ხაზაზხანება და ვერც კრემლის, ის გაბედულად და უმზობრად შეიჭრა შერე და თამბოშონდელ მოქმედობს. რუსულ იმპერიალიზმის სისსატკეს შეუძლიან მისი დროებითი შეჩერება. მაგრამ არასრულ მისი უტან გამოდრნა, ან მოსპობა და უკვლა!

თბილისის აჯანყების ყველაზე ადრე გამოჩენილი თავისუფლების ცეცხელი მუდამ მგზნებარე პოლენობით. პოზიანი ხოლოდ დასაწყისი იყო და ამ მუღვარებისა, რომელიც შექმნდა მთელ პოლენობის მეთოდი და მან ნაწილობრივი გამარჯვება და მოსკოვისაგან დამოუკიდებელი ამოცანების უფლება მიანიჭა.

დასაუფლებო ამ მუღვარებისა და ერთა ეროვნულ განმათავისუფლებელ მოძრაობას „ტკობრივი“ უწოდა, ამ სახელწოდებით თითქმის ის გარემოება ამართლებს, რომ თითქმის ყველა ქვეყანაში, ეროვნულ მოძრაობას კრემლის მიერ სხვა და სხვა დროს დასჯილი ყოფილი კომუნისტები ჩაღწეულ სათავებში, დასაქვების პრესამ არ ვითავალისწინა. რომ კრემლის მიერ დასჯილი მოღვაწეები ხალხს ეროვნული თავისუფლების სიმბოლოდ ვანახა და თავისუფლებისათვის ბრძოლის დროშა მათ ჩააბარა სწორედ იმდრო. რომ კრემლმა ისინი დასაჯა და მამასადამე ანტირუსული მოძრაობის მებრძობება ერთი შეხედვით სწორე მათ ეკუთვნის და ამ შეხედვით ყოველი კომუნისტები ხალხის დასაწყობის აღსრულებელი იყვნენ და აქედან გამომდინარე ხალხი პარტიულ-დოგმატიზმის ყოველგვარი მომხრე, კრემლის მიერ დასჯილი ყოფილი კომუნისტები, ეროვნული განსწავლების მიხედვით, ხალხის უტყნავი მოთხოვნების, დამოჩრდილდნენ და ამგვარად ეროვნულ — განმათავისუფლებელი ბრძოლის მებრძობე იქცნენ.

ამის საუკეთესო გამოსახლება უნდრეთმა მოგვაცა.

ბოლადეშტში აჯანყების დროში ახალგაზობამ აწარიალა, აქ თითქმის მთელი იყო ყოველი უფროსი და წოდების წარმომადგენლები: ალხიები, მუშები, მოსწავლეები და სხვა... რომელსაც ვერ დაიწმენებ „მძელი რეპრესის სტკობიობის“ ხსენება და მისი ხათრით აჯანყებას. რადგანაც უნდრეთში რუსის ჯარის შესვლის დროს, აღნად ისინი არ აღმებრძობდნენ 10 — 15 წლებს.

ახალგაზობის „გამოსვლა“ სწრაფად მიიღო ეროვნული თავისუფლების დისბოზით შეპყრობილი მთელ უსაყველად ხალხს და ვადაიქცა საყველათა ეროვნულ აჯანყებას. აჯანყებდნენ რეპრესი, რომელიც ხალხს პირობებდა სამართლიანობას და რომელსაც მოსკოვი არა მარტო სამართლიანობა და თანამართლობა, არამედ ერთხელ წაართვა ხალხს დამოუკიდებელი ციმბრებისა და სიკიცხების უფლებები. აჯანყებდნენ უტხო მყარობის, უფლებების და მტრებთან შეტების სასახლო პრესიდენტი ა. ლინკოლი ამბობდა: „Russia... where despotism can be taken pure, and without the base alloy of hypocrisy“ და ერს, რომელზედაც იგივე ლინკოლი ამბობს: They make no pretense of loving liberty“.

აი ამ თვისუფლებების სიყვარულს შეუძლებელია ბაიბისული სიძაგის მკაცრად დატყუანდა უნგრეთი და აქედან გამომდინარე იყო, როგორც კომუნისმი, ისე ლენინიზმი, სტალინიზმი და ტროტსკიზმი ყველაფერი ფორმა.

აჯანყება იყო სუფთა ეროვნული პატრიოტული. ამ თანაბარის ნიშნობებით და თავადაც არსებობდა იმდენად გვიანი, ქარხნის მუშა, ინტელიგენტი. ერთ და ბერთი ამ ბრძოლის მთლიანად მიზნობა და მხარი დაუჭირა რუსეთის სახმელეთო ავღიმიებში გაერთიანებულ ოციკობამ და მოსკოვის კომიარების მეტაფორებით და მხრუნებლობით გაერთიანებულმა და შექმნილმა უნგრეთის ჯარმა. ეს ბრძოლა თავისი სიმკაცრით, თავგანწირვით და მოუტივობით, მოკვდნენ სურათის 1848 წელს რომ ვაჟაშვილმა იმე უნგრეთის მიწა-წყალზე, როდესაც უნგრული პატრიოტული ასოციაცია თავგანწირვით და თამაზად იბრძოდნენ მეფის რუსეთის ათასეულად.

ეს იყო ეროვნული თავმოყვარება მთელად ხალხის სასურველად და გმირული აბაძობებით. ეს იყო აჯანყება იმ დამდადობის, დამონების და გაღატაკების წინააღმდეგ, რომელიც რუსეთმა საბჭოთა კავშირის არა რუს ერებზე უკიდრ ხანა გადატარა და იგივეს ცილობის დასავლეთური კულტურის და ლობერლიზმის მაღალ დიდებ ნახარბ.

საბოუბის შინ და ბარათი ხიზნები

(გაგონება)

თოსანი, მომწყობი და განმარტებული ამ რეალურად თავმოყრილი ყრილობებისა, რომელნიც ცოტა ხარჯს არ თხოულობენ. მასსადამე, გამოდის არა ვინმე სხვა, არამედ იგივე საბჭოთა რუსეთი, და ისიც მხოლოდ იმ მინიტი, რომ ვაჟაშვილის, როგორც იტყვიან, Urbi et orbi საბჭოთა „მშვიდობიანობა“ ბრძოლა მთელს სამყაროში ამ რუსულ პირადად ზღადავს სხვა სიტყვებით ასე უნდა ჩაუხვედეს: არაეთიათი დაბრკოლება მარქსისტულ კლასობრივ ბრძოლასა და სიმდიდრის ტუმენიზმს „გაღრმავების“ ხელისშემშლელი-საბმი არაეთიათი დაბრკოლება საბჭოთა ლა-

წ. ვ. სატლიტურ ქვეყნებში. ის გარემოება, რომ მოდენებზე ხედენ წითელი დროშები, ამტრებებზე ლენინის და სტალინის ძეგლებს, ხმა მაღლა ყვირდენენ „ძირის დამპყრბლები, გაუმარჯოს თავისი უფლებას“ და უშიშრად ესრესებოდნენ რუს შროვის ტანებში, უფლისე გამოსახულ თანად იმ გარდაუვალი ფაქტისა, რომ ერის თვით არაბიზმის ინსტიტუტი უფრო ძლიერია, ვიდრე დამპყრბლის სურვილი, რომ ის მასში მოსასის, ჩაყვას და გადაეშენოს.

მოსკოველი ბატონები ფიქრობდნენ, რომ საკამარის იყო მათი პარტიული განაჩენები, რუსის მიწები, რუსული ჩემპა, რომ ჩაყვად ხალხში ეროვნული შეგნება, შეეჩერებინა მისი ისტორია, დაევიწყებინა მისთვის საკუთარი ტრადიციები და გადაეცია რუსული იმპერიალიზმის ერთგულ მასებზე.

საბინდროლი ეს ილზნები სამუდამად გაქარჩნენ, საქართველოს და უნგრეთის მათაობითა ცხად ჰყო, რომ ყოველ ერს აქვს შინაგანი საიდუმლო ძალა, დაუძლეველი მსტიკიანი რეზერვები, რომლებიც აღძვრენ ინერჯიას, რათა ერმა გაუფლოს უმისხანის დამპყრბლის და საჭირო მომენტში იარაღზე დაე გადაედგეს და თავი დასდოს ეროვნული ღირსების და თავისუფლების დასაცავად.

ლინი.

მომხმამ — შეიქვრეს საერთაშორისო ცხოვრების ყოველ სტეკრში, რათა დღეულ ძეგნენ „იმპერიალისტური სახელმწიფოები“ — უმთავრესი ხელისშემშლელი „საბჭოთა მშვიდობისმყარების“ მისი ყურადღება „მშვიდობის მტრედების“ ყოველდღე მშვიდობის“ მასალათზე აღუქროლიყოს საბჭოთა მთავრობის „საბაბი“ დევალებითა და ნდობით, თუ არა იმე მოსკოველი საბატორიარქის უფლებს გამეფე, წინდაწინვე რომ მომარაგებულაიან ჩეკელ „იბერაროკურარი“ კარბოვის ინსტიტუტები!

არის ასეთი კრუტიცისა და კოლონდენკის

მტრობილიტი ნიკოლოზი, დაუღლივი გამყვანი ოფიციალი ეკლესიაში საბჭოთა პოლიტიკისა. ამ მღვდელმთავარს უფრო შეეფერება ცნობის „სოვეტების“ მიხედვ, ვიდრე ეკლესიის მსახურის ის გატაცებით მიტეხანს უფრო ხელისუფლებას და პარტიკისა, და ქადაგებითა თუ წრით მთავარნიკს ყველას, რომ მთავრობის ყოველი აქტი თანამდებარს შესრულებულიყოს უსიტყვითა და უსწეტუ-ზალად, და არც ვასაყვია, რომ ეს პირიგნება საბჭოთა ხელისუფლების მიერ მიმხმენული არის უტბარი თანამშრომლობა, რომელსაც შეიძლება მიეცეს რადული და დღესაკურთხი და-ვალებანი გისთანაც უნდა იყოს: სახელმწიფოთა წარბადადგენილი, თუ გარემოედ ეკლესიათა მმართველი, სრულიებით დარწმუნებული, რომ მისი დაავლებანი შესრულებანი დღის მუკათობითა და გარჯით, ამიტომ არ არის საყვირელი, რომ „საბჭოთა მშვიდობიანობის“ საერთაშორისო ყრილობებზე ამ მტრობილიტი ისეთი მოკრძალებითა და პატივი გაყრიან, როგორც სახელმწიფოს წარგზავილის მიეტუფებენ.

მიმდინარე წლის ორ მარტს ნორვეგიის საბატრო-ოსლოში ადგილი ჰქონდა „სოვეტური მშვიდობიანობის“ დამკვეთთა მორგ კრების, ერთი თვის შემდეგ ეს ამავე „მშვიდობიანობისთვის“ დამატებით აშტეკვლიდა „განსაკუთრებული სესხის მსოფლიო მშვიდობიანობის საბჭოთას“, მოწყვეული მტრედული შვეციის საბატრო-სტოკჰოლმი. ამ ოროვე ჯამბათში მნიშვნელოვან ფიგურად სჩნდა, როგორც მისალოდენი იყო, მტრობილიტი ნიკოლოზი, რომელსაც შეეკრებულ წარუდგინა ვრცელი მოხსენებები „მშვიდობიანობის“ დაცვისა და ბრძოლისათვის და ხაზსმდინა ონინსა, რომ „მშვიდობისმოყვარეობა“, რომელსაც საბჭოთა მთავრობა გუზაზდა უნდა, „ამდინდე უფრო დიდ ხიფათს განიცდის, ვიდრე ოდესმე“, და ეს ხიფათი — არც აცქია, არც ახტელა — „კამბატისტურ“ სახელმწიფოები ჩაუტელა „კოლდუტში“... სახარების ტექსტებით შეზავებულ მის მოხსენებში, საუბლის-ხნია, უნდა მსმენებლებზე სათნო შთაბეჭე-

ლება მოეხდინათ მით უმეტეს, რომ საბჭოები ამ შინაყამდ დიდის რიბით შესახა ყრილობას, რომ ის არის მათუწყებელი „მრავალმილიონ რუსის ხალხის ერთსულოვანი სურვილისა და გარდაწყვეტილების“.

ერთ-ერთი თავის მოხსენებში მან პატრეტორედ შეკვლია: „მე მოგირანთი თქვენ რუსის მართლმადიდებელი ერის მიერ გუ-ლიანად ნანატრი მშვიდობიანობის შესახა, და დართო... — ხმა ერისა — ხმა ღვთისა“. უწყისი ეს მშენიგება საბჭოების ხელუკეთობა, რომ ეს „ხმა“ სამარცხებელი უტბობაშია ოც-და-თვრამეტე წლის ბოლშევიკურ მიმღვარებულ ბრძანებობის განმავლობაში, წინახანის ერთი თავის მოხსენების მკავს „პოსტ-კოლეში“ ზემოხსენებელი მიტროპოლიტი სწერდა: არ მოიპოვება ისეთი ძალი, რომელსაც შეეძლოს აბულოს ჩვენი ხალხი ჩამო-სხვედოს კომუნისტურ საზოგადოების კონსტიტუტულ გზას“. იხლა ვეტკეთი თქვენ: უტუტეს ავტენს გამონახავადა საბჭოთა ხელისუფლებათ თვით უქვემუდრობილეს ჩეკელე მოროს!

ბოლოსიტყვა არ იქნება ზედმეტი აღინიშნოს ერთი გარემოება: ამ ყრილობებზე ერთი და ერთი გამთოვრა ერთი კაცი, რომ ამბრინწათივით მინც უტყვობებდა საბჭოთა „მშვიდობიანობის მოყვარეობა“; ნაცულად მისა რომ გაგვაბოროთ „მსოფლიო მშვიდობიანობის“ სურვილი, უტეთეს იქნებოდა გერგუზიანი მშვიდობიანობისათვის თქვენს მხარეში, განუწყვეტელი შინაგან ომში რომ იმყოფება და ათეულ მილიონობით რომ ათელის ცომბრის ტუტერების მისასევიდლოდ განწირულ გატარებებს!

ისე სჩანს, რომ საბჭოთა რუსულ მთავრობას თავის სახელმძღვანელო გარემოება ბოლოა რიგები „უტბობილობის“ დაუტრეკობა, რომელსაც უტრიაბთ არ მისაყლით ბრძნულადიარება სოლომონ მდგლას: „მემბოლო აღ-მინდეს (ეგულოსხნება ავი აღმინი, რ. ი.) მინდეს მოიპოვებს მეტ პატვის, ვიდრე ერთი პირიონთივებს“ (ივანენი, თავი 28, ლექსი 23).

ბ. ინგლო.

სანი მონის ქაჟახისა?

4. „ურები რომ ვაღარბუნდნა...“

მეტყობამეტ საუყუნის მიწურულში კავკასიის ერებს დატბერა მეგობრობის აღდგენის ძეგლია სომა. „დღეს, გინდა თუ არა, სულ ერთი მეზობლები უნდა ვიყვიტენ ერთმანეთს, ერთი და იმევე პანანის მწვეგელი, ერთი-ნაირ უფლებათა პატრონი, ერთისა და იმევე ყველაობის მტერიართლი. დროა მიუხედველად, რომ ამ მეგობრებობიდან არც ერთის ჩვენგანს გაქცევა არ შეუძლიან. მტერი საშველი არავისა გაქცეს: უნდა ერთმანეთში მოგთავსეთ და მოკრავდეთ, თუ გინდა, რომ ჩვენში ცხოვრება ცხოვრება იყოს, არც ერთი ჩვენგანთან იმდენი ძლიერი არ არის, რომ მიუღო კავკასიის მხარეზე, კიდით-კიდმდე, თავისი საკუთარი ბეჭედი დასვას. ამიტომ არ უნდა არავინბდეს შიში საკუთარი ენობის დამოხდა-გაქრობისა. რასაკვირველია, ყოველი ერთ ვალდებულია, სანამ შეუძლიან, იბრძოლოს თავისი მამულის, რწმენის, ერის, ენობის დასაცავად. შესახად, ვანა შევიკრიბო-აშბი ბრძან-იტილებელ-გვიმბრებელ შიშის მოკრავებით დამყარებული საერთო ანონიმის სა-უკურობის განმავლობაში, ლამზარად არ უნდა თვით მათ ყოველმხრივ და ყველა ამ ერისათვის ზგის მარეგნებელ ანდლელად არ მოქმედნა, მათი ამბობების დახმარის იარაღად“. ურჯორი, უსახენი ჩიენი ზნის კავკასიის უთანხმოების ემსახურებელი მხოლოდ გარემოებების არსებობაში“. მოწყობილდა კავკასიის ერებს გაერთიანებისათვის ცნობილი ქართველი მოღვაწე ნიკო ნიკოლაძე 1895 წელს ჟურნალ „მოამბე“-ში. (ს. ასათიანი: „იგილი და ახალი მოციგარების“ 1928 წ. „პარიზი“).

თითქოს ამ მოწოდების საპასუხოდ, როდესაც 1898 წ. ანგარში ქართველებმა მოაწყვეს პანაშენილი მთავრეული მერის გარდაცვალების ასი წლის თავზე, მტრების ტკპარი ძლიერს იტყვე და კავკასიის ერებს წარმომადგენლებს, მოსულდნს თავისუფალ საქართველოს და კავკასიის იმბოლებს გაერთიანებ ქართველ მთავრს სახელის პატრიარქებად, ვაგზისა, ერენისა, დაღესტნისა, სომხების, ყაბარდო-ოსეთის დიპტეტების ქართველებთან ერთად მიზნობა რკალთი გარემოებებში მდევ ერეკლე აკლდნის. (ამ თავში მოხსენიებული ბევერი ამბების მოწმე ან მონაწილე თვით ვიყავი).

მთოვე საუკუნის თავში და 1905 წლის პირველი ოციკობის დასაწყისში ის სკლისეკეთება თითქმის საყოველთაოდ გამეფებულ იყო მთელ კავკასიაში, როცა უტყდა იგივეთ არაჩვეულებრივმა სისხლიანმა დატკეებამ აზ-

ერბიჯანებლებ და სომხებს შორის. ქართველები მამულობაზე გაეშურნენ მეზობელთა შეჯავრების ჩასატკობად, ჩაყარდნენ გატყრებში კავკასიის მდგის ნაცული კორნსცივი იმ-სუფიფული ვადა მშვიდობიანობის აღდგენისათვის დაპყრდნობა შეიარაღებულ ქართველ მოხალისეთა რაზმებს, მოწყობილი ქართული პარტიებისა და წრეების დახმარებით. საქართველოს ფარგლებში თათარ - სომხეთა სისხლის ღერა ყველგან შეჩერებულ იყო. მხოლოდ 1906 წელს იგი ვაგაქლდა დაეკავა, ბაქო, ერევანი, ბოლის ქ. ვანჯაში დაიწყო მოწინააღმდეგე მხარეთა დახვევა და სამწიფობო მოლაპარაკება ადგილობრივ გადენიერ ანგაჯილებს — აზერბეიჯან და სომხებთან შედგარაბა სხავი კომისიამ ფარდა ახად და ის სისხლიან ტრადიციის კოლსიგის, როცა ვანჯის ხანმა ისმალ ზოით ხანმა მძირათა ვანჯის სომხების მეთაურს მელექ ბეგლარაიანს და უტყდა:

— სომხებო, მრავალი საუკუნე ჩვენს ერებს, შუდამ მეზობლურად მცხოვრებთ, არავინ ამისთანა რამ არ დამშრათებია... პირიკეთი, აუცნენ კეთილ მეზობლურ განწყობებებში და უტყდებოდნენ დროში ერთმანეთის დამხმარებას, რა მოხდა ეხლა? ვის ეპიკროვება ეს გუგვინარა, სამარცხენი ურთიერთ ხოცვა-ყლევა და აკლნა? მხოლოდ არა ჩვენ და თქვენ!

— თქვენ მართალი ბრძანებდით, ხან ისმინა — უტყობნა სომხების მთქმება — ეს არა შეიძლება ამ შხმასია, რომელსაც უტახსენილი წრეების განმავლობაში მიხერხებულად სწამდალდნენ ჩიენს ერებს ვიკასი. „ძლიერი ხელები“... მარამ ესენი კავკასიის გარედ იმყოფებიან.

ათი წლის შემდეგ ეს „ძლიერი ხელები“ აღმოჩნდნენ იქნა ოფიციალური ოკუპენტების.

1916 წლის 3 ივლისს კავკასიის მდგის ნაცული დიდი მთავარი ნიკოლა ნიკოლაძევიჩი ახტილად სწერდა საკუთარ საქმიეთა მინისტრს ლ. სახნარს: — არ შემიძლიან დადგინო, რომ ამ მხარეში მცხოვრებ ეროვნებათა შორის შეზღაზნ სერიოზულ გადენებს აღდგენ და კავკასიის მხარის მართლებობის მმართველობის „(არაზნულ ტურქი)“, ვამოცნებ ნ. კ. ი. დ. მისიკური, 1924 წ. გვ. 211. ეს დოკუმენტი იჭირებდა პირიკელი მსოფლიო ომის ხანაში, როცა თურქეთი მიეზგნო ცენტრალურ ყვირობის ჩაკყინებს და გამოუტყდა ომი ერებს. ამ ხანად კავკასიის მუსულმანობა დაბრალდებელი არასაბუნდობია“. ჯამუშობაში და დილატრის თანობით დამწყდებულნი სატყუნსალოში, იგზავნებოდა ციმბირში და მრავალიც სკიდელით ისჯებოდა, აქაც ფართო ქა-

რთველი წრეები ერევიან ამ ამბებში და აწელებენ ორიდობად დაცვის თავისი კავკასიის ჩიხობებელ მუსულმანებისა, ვადაცემულად რუსი გარის საკლელ სასამართლობის ვანჯარგულეებაში. მთელი რიგი ქართველ ადვოკატებისა თავის ხარჯით მიღან ბათოში, ყარსი და სხვა ქალაქებში და ასობით ისინიან სკიდელის ქრანჭებისაგან თავის ეპიკსებულ თანამემამულეებს.

— ჩვენ დიდად ვაფხვებთ და ვამაყობთ იმ ვანჯელ — მტრობილიტი დამოკიდებულობით, რომელიც დიდი ხნიდან დაწესდა და არსებობს ქართველებსა და მუსულმანებს შორის ჩვენს მხარეში. მუსულმანებმა კარავა ვიკას, რომ ქართველებს სახით მათ აქით საქმე ხალხთან მოქილიც ახტილად აცხეს თავის აღმას: „იცი, ხოვრე და სხევენი აცხოვე“-ო, ეს დღევემსალი და ბრძნული საუფუფელი ადამიანური საერთო სტერიობისა, ცალკე არათა. საზოგადოებათა, წოდებათა თუ ერთა ცხოვრებებში, რომელსაც გულწრფელად დაცვენ ქართველები, არის წყარო ასეთივე გულწრფელი სიმბარება - ვინობებისა მათადმი კავკასიის მუსულმანების მხრეზე, მოთავდა თანამშრომის საკეთილდობა“. ეს სტკეველი წარმოსიჭა 1915 წელს მდგან აკავი წერილობის დაქობალას დასმწერი მთელი კავკასიის მუსულმანთა კულტურულ — განმანათლებელ — საკველმოქმედ ორგანიზაციების სახელით აზერბეიჯანის დიდმა მოღვაწემ ალი მარდან ბე თოფთბანში ქ. თბლისში („ნაჟაფხაია ოჩ“, 9. 2. 1915).

ქართველ — ჩრდილო-კავკასიელთა ერთ-ერთისაგან გულწრფელი განწყობებებს იყო არა ნაკლებ გამოშეკარავებული. მის ღმინსტრიათა ჰქონდა ადგილი 1917 წელს ჩრდილო — კავკასიის ერების პირველ ისტორიულ ყრილობაზე კავკასიში, როდესაც თბლისიდან ჩამოსულ ქართველ დელეგაციის ყრილობა დახვედა ატრეტებული ოციკობის და უფხობისა შენება, წაიკეთა ხო ლოცვა გურჯისტანში, ევეტრბობა და ლაჟს ქართველ — მთიელთა სამეგობრო დამოკიდებულების განსტკეცებას.

ამგვარად რუსეთის დიდი რევილუციისი კარ-წელი 1917 წელს კავკასიის ერის შორის დამყარებულ მეგობრობის ატმოსფერო იმდენ იძლიდა მათი პრაქტიკული პოლიტიკურ შეთანხმებისათვის და ამ ისტორიული მომენტში ვერტიანბული ძალითა საერთო სამშობლო კავკასიის განთავსულების საქმეს ვარტანა და დაცვა. მიუხედავად კავკასიის ერთი დღროის ბიერ მეთაურთა ცდების, დაწყებულ იყო გაერთიანების პროცესის ბოლომდე მიყვანის, ის არ მოხდა. ჯერ კიდევ კავკასიის ერებს მძიმე დიდდა აწეა რუსეთი — ოსმალეთის პოლიტიკის მემკვიდრეობა, რომელსაც ეს ერე

ბა შიში ორიენტაციის მიმართულებებში მოაქცია: კავკასიის მუსულმანების სიმბატონები ლურჯების ხარეჯი; სომხები, რომლებიც თურქების მუქარას ამოწყვეტელად ვანიცდებენ, რუსეთისაკენ იბრუნდნენ; ქართველები ან ენდობილდენ არც ჩრდილოეთს, არც სამხრეთს და ცდობდნენ თავისი ეროვნული სახელმწიფოს აღდგენისათვის ევროპის დახმარების მოპოვებას.

ამ სამმა სხვა და სხვა პოლიტიკურმა ორიენტაციამ დაწალა 1918 წელს ამიერ - კავკასიის სინი და ჩაშლა კავკასიელი შეთახნება ევროპის დიდ სახელმწიფოთა კონფერენციასზე 1920 წელს სან-სეროში. ამიერ კავკასიის სანი რეპსუბლიკის და დრამატული შეუთანხმებლობის ამ წრებში თან ემტებოდა მეთემე თვალსაზრისი უტყობის — ჩრდილო-კავკასიელთა ქვეყნის — კავკასიური ანამბოლიან გამოირიყევა, მითრეველთა მეზობლების მიერ ჩრდილო სტერიების ანაზარა, მიმამა აზერი თებულმა ტალღებმა მთიელი ხალხების სანი-ხარის მალე წაუკეთეს. მანამდე მთიელების მიერ ჩვეულებრივ ამიერ - კავკასიისკენ შესავალი აკლდა გზები, ახლა ვანხანა მტრისაგან და მოსკოვის წითელი ჯარების ადვილად შეპოვისგან სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებს, ამ ურახანსკელის რესპუბლიკები ზედი - ზედ სწრავდა დაეცნენ. უტახანსკელად დაეცა საქართველო.

მთიერი ქართული ჯარის თბლისიდან იხიეს (1921 წელს 25 თებერვლის) რბოლიტი მთლიანი მდგეფე ახამაშე წითელ ბატონებთან რუსეთისკენ ვაგზარზე გამოპოვების პოლიტიკური წარწერილი მსხვილი სათათური „დაევიტანის“ ქვეითი მოყანებელი იყო ტექსტი დღეობისა, მთელი აჯანყებულ ერებიდან: „ქართველები გამაყრებთ, ჩვენ აჯანყდებით“. ამის შიშლი დაპყარობებობა ანაზარებულ ატყობნიდნენ სომხების აჯანყების ჩაქრობის ამბავს.

სომხების ეს გამომბილი იყო რევილუქსი ძლიერი სომხური ქართველი ისტორიული ურთირობობისა, როდესაც მათი მეგობრობა და მდოკიდებულების ქართველებთან, რომელსაც ელასიებთ, ერთი უნდა, კავკასიის ერების მთავიან თათბინს ძველი დაცული სამიფო ზგა ხსნის ანაზარათა... —

ამ ცნობის წამოიხვეწებმა ერთმა მიზეზმა აცამა გულამოყვანისით დაიბნა: — „ურები რომ ვაღარბუნდნა, გზა მამინ გამოირდნა!“

დ. ვანძალი.

მე არა მხვდნენ, რომ ცოცხალი ვარ.

ვინ დასვლის ქართული ლეგიონის ოფიცრებსა და ჯარისკაცის საფლავებს? სახელდახლო წყაროლი მიწები... ცოტა უფრო ამოუხსნელი ვიდრე დატყენილი ბრძოლის ველი. უეტეს შემთხვევაში საქართველო შესული უფროა ფიცრის ჯვარი; ხშირად კი გარდა-გარდომი ჩადებული, რომ ჯვარის სახე მისცემდნენ. აქ-იქ ბრძოლის ველზე მტრეგებულ ცხედრები — იმის საშინელების მსახველი ქართული იდეალისტიკა.

რამდენა ახალგაზრდა ვაჟაკები ეტეარ გაათბო ღღის გული, რამდენმა ჩვენმა იარაღი ამხანაგმა მოიპოვა სამუდამო განსვენების ადგილი „ღიალ მდელიზე“. მრავალი მათგანის სახეებიც კი მახსოვს. ართვლის თვლებში, შეუშინებლად რომ ნავარდობდნენ ბრძოლის ველზე; მათ იქ დაიდგეს საშობო-მოსახლის წამებულის გვირგვინი.

მაგონება მტრის ზურგი შესული თავგანწირული ვაჟაკების სახეებიც. ბევრ მათგანს უწყალო ტყვია არ ასცდა და არც იცის, ვინ რომელი კუთვნილი მარხა. ზოგს კი ბუდი თან მოჰყავდათ ახალი მებრძოლები, რომლებიც დაუყენებლად დგებოდნენ ჩვენს რიგებში. ბრძოლა იყო საშველთ-სასიკოცხლო. სამშობლოს იდეით ვულვებურებული ქართველები გულ - და - გულ მიიღებდნენ მტერთან შესამდლად.

ეს დაუკრძალავი და ჩვენთვის უხელავი საფლავებია საქართველოს გამაჯვრების საწინდარი და ჩვენი გამაჯვრებულები. გავარანებული და გაპარტახებული ჩვენი მხანაგების საფლავები და არცის ძალაგების მათი მოძიება, მოვლა და პატრონობა. მაგრამ ჩვენთვის, მათი ცოცხლად დარჩენილ მებრძობებს, სათვის, სიყვარულთა და სიმაყვით მოსაგონილა ახალი ბრძოლის დაღუპულ მამულიკონათა სახელები და მათი თავგანწირვის მიზანი ჩვენც მოგვიწოდებს იარაღისკენ და ბრძოლისკენ. თუ ჩვენი სიკაცულე ვერ გადასწვდა ჩვენი ნიანბარ და ბრძოლაში დავეცი, მას შემდგომი ვაგაჯვრებულნი და გამაჯვრებულნი დავეჯვრებდნენ.

იმ დროს დასავლეთმა გერ ვაითილიწინა, თუ რა აუღმყოფურ მოაღწისთან ჰქონდა საქმე და რუსული კომუნისმის მოკავშირე.

წარღვევის რედაქციის მიხარო

დიდა პატრიოტული ბანი რედაქტორი! ნება მიმოძიეთ თქვენი პატრიოტული გზების საშუალებით მაღალმა გამოუცხადლო ამერიკის შეერთებულ შტატებში მყოფ კვლევა ქართველებს. მათ უკეთ არა ერთხელ დაუწყველიდნენ დამხარება ჩვენი ქართული იდეალისთვის. ეს დამხარება მით უფრო დასავლეთისაა, რომ სრულად უნაგარა, რადან ჩვენი აქმედ შეხება არა გვცხად დაევაქა ჩვენი დიდი მათი სულიერი მოთხოვნებიც. მაშ რით ახსენება ჩვენი თანამემამულეთა ასეთი უფრადლება ჩვენდამ?

უქველად ეს არის მავალითი პროვინული სოლიდარობისა. იმ საქმეში, რომელიც ყველა ღრმად ეხება ჩვენს ერევენდ მსახურობას საზღვარგარეთ.

ჩვენი მიველი პარიზში არის ქართული იდეალის ერთდერთი ნაწილიც თაისულად მსოფლიოში. ვინც იცნობს, წოტად მაინც, საქართველოს ისტორიას, იქის რა დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ჩვენს მშობლიურ ეკლესიას ჩვენი ერის ბედისათვის წარსულში. ხოლო ჩვენს დროსაც ის დარჩა ღირსი თაისი ისტორიული დანიშნულებისა. ვაიხისწინთ დაუფრწყარი ღღინი ჩვენი ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგინისა 1917-ის მარტში. მთელი ერის აღტაცებით რომ მოხდა. საქართველოს თანამედროვე ისტორიაში განსაკუთრებითი ფლგვრითი მისჩანს კათოლიკის ამბროსის დიდი სახეობა.

როგორც ერის სულიერი დამკვირვებმა, მან მიმოძიდა პარიზისკენ მთელი თაისულად ვაკავობობისა 1922 წელს. ქართული ერის ხსენიანად არასდროს არ წიქვლებდა ავტორი მისი გმირული თავდადებოა ოქტობრის წლის 9. წ. სასამართლოს პარიზში, და მთელი თაისი (ხობრითი მან გამამაჟიანდა ღღინის რწმინდასა და სულიერის საწყისის სიყვარულითი მოთხოვნის ზომა. დარწმუნებული ვარ, რომ ის იქნება ჩარჩოვული საქართველოს იდეალის წმინდანების გუნდში, თორავ იქნა იგი თანამდროვენი (ვათა შინა საშობო-მოსახლისათვის).

ხოლო წმინდანების თანამდროვეობა არ აიხსნება ჩვენი პასუხისმგებლობისაგან მოწინა. ისტორიაში. ჩვენი მშობლიური იდეალის საქართველოში თიხიკურად დრად შექსპრბობია, დარჩა მხოლოდ ასილი მრავალი. არ მოვიპოვებთ სასულიერო სკოლაც ი მღვდლების მოსამზადებლად.

მისი თანამებრძოლი და მხარის დამკვირვებ. ვერ დაუფასეს ლეგიონის თავგანწირული ბრძოლა, რომელიც ემსახურებოდა არა მარტო საქუთარი სამშობლოს უხრეზო მუხნებს, არამედ — ირბულად ემსახურებოდა საქართველოს უზიშორებასაც, რადან იმ დროს კომუნისმის დამარცხება კაცობრივას თავიდან აწორებდა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ქვეყნიერების სხვადასხვა კუთხეში დაღუპულ სისხლს და მესამე იმის საშობო-მოსახლისათვის. იმით მოქმედებდა და ზაის ნატრალმა მოკავშირეებმა. უნებურად და გაუთვალისწინებლად, მაგრამ მაინც დიდი სამსახური გაუწიეს რუსული იმპერიალიზმის გაუმძაძრობას და ისინი ახალ-ახალ მოთხოვნებისათვის წახალისეს დასავლეთმა ვერ ვაითილიწინა „უკან გადავიკისი“. არ „სამშობლოს იდეალის დამკვირვებში“ უღღესი მორალური მნიშვნელობა და გაუმძაძრობის სისხლის ფრეზას მისცეს პირში კომუნისმითან ბრძოლაში გამოცდილი და გაურთილილი მხედრობა. ვინც იმ ვარემებებს თავის წყალობით, სასწაულებრივად ვადარებს, მათ რამდენი წყალობა, დამკვირვება და შეურაცხყოფა აიხანეს და მრავალი მათგანი ვერ კიდევ აზღვილი ავადრის მდგომარეობაში არიან და ვერცა ვერ მოუხიზრებიათ თავის ოჯახების მოძიება. მათთან ერთად (ხვებრება).

საბუნდობლო დღეს მდგომარეობა გამოცდილია. რუსული კომუნისტიკმა ავრისოლმა პოლიტიკამ მთელი ქვეყანა საგონებლობა ჩააგდო და თავისუფლად კაცობრივად მისი საშობო-მოსახლის შეიკრა. ამ ბრძოლაში ჩვენი მარტო აღარა ვართ. საქარია მხოლოდ ვეკადლით, რომ ამ დაპირდაპირებულ საქართველოში თავისი საპატიო ადგილი დაიჭირებს და არც ერთი ქართველი მებრძოლი რიგების ვარეში არ დარჩება.

ჩვენ ვცოცხლობთ იმ ღრმა რწმინთა, რომ კვლავ მოვეცემა შესაძლებლობა მტერს შეიკრება. ქართველი ეროვნული მზინებს ვემსახურება და მას თავი შევიწრიათ.

თი რაიმე არა მცხებინა, რომ ჩვენი მახანაგები აღსრულდნენ და მე ვერ კიდევ ცოცხალი დავიარებო.

ქ. ვაშაძე

ნიოემბერი — აგრენტი.

ვაშაძე 1, 26. დ. ი. ერისტოვი 3, 27. ექ. დ. 5; სულ 154 ლოლარი.

პატრიისციტში, საეკლესიო საბჭოს წევრი

პ. კენკრაძე.

პატრიოტული ბანი რედაქტორი!

ნება მომიტოეთ თქვენი გზების საშუალებით პარიზის მშუბარება გამოუცხადლო მამულიკონათ, ალ. კომიას უღროდ გარდაცვალების გამო.

განსჯილული ვაიკაცი მონუნენში (გერმანია), მაგრამ მისი უფრო მამულიკონათა უფრო მეტად შევიცნე და დავაფსევ აქ. შ. შტატებში მისი მოღვაწეობით და „Voice of Free Georgia“-ს და „ქართული აზრის“ ღურკლებზე გამოთქმული აზრებით. აქ დავინახე მისი ღრმა აზროვნება და დიდი იმედის მოცემე მათგანებდა. მისი ფიქრი და გმინება საშობო-მოსახლის იდეას არა შორდებოდა; მისი მოქმედების ერთდ-ერთი საგანი ქართული საქმე და საქართველოს დამოუკიდებლობა იყო. მისი მირა გამოქვეყნებული სათვის ღრმა ცოდნით და სიყვარულით ვაუთხოვლო, ისტორიული ნარკვევები, დიდ ხანს დარჩება ჩვენს გულში.

ალ. კომია ცოცხლობდა საქართველოსათვის და მისი შალაის თაისი ჯანი და ენერჯია. მისი დღისი იყო ბრძოლა საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის. ეს იყო მისი სიმბოლო და განმეფობა; აქურ ქართველობის მან დავისასა ბრძოლის და მოქმედების გეზი.

თაისულდების ბრძოლის მდღრობებში გამოვეცალა. დაუნდობილმა სიკვდილმა მოვეტაკა ვერ კიდევ ვარდნილი სახე მამულიკონათი. ხორკილად მას ვეიარ ვიხილავთ ჩვენს შორის, მაგრამ სულიერად ის ჩვენთან და მემკვირვებებს ბრძოლისკენ. ყოველმა არის, მისი ნამოღვაწეი ცოცხლობის ჩვენში ჩვენგანმა უნდა გამოიჩინოს მისებრ სულის სიმტკიცე, ქართული საქმის ერთგულბა და მისთვის თავდადება. უამისოდ ჩვენს წამებულ საშობო-მოსახლს გამარჯვება არ უწერი.

ალექსანდრეს მიერ დაწვებული ბრძოლა ჩვენს უნდა ვავაგრძელოთ. მისი იარაღი ჩვენს უნდა გავამართლოთ და გამოვიყენოთ. ცოცხლად შეთინებლად უნდა ვავაგრძელოთ შეუღრადული ბრძოლით დამოუკიდებლობისათვის.

არ გვიშველის ტირილი, უმედილება და სასოწარკვეთილება, საქარია ყველა შეუღრადულ მებრძობებ და გმირბად ვიქცეთ; იქნება როგორც უმედილობა და ტყვეობიდან გამოსახნა ჩვენს ქვეყანა. ეს იყო ალ. კომიას ნატრია, ამას ვვაჯვალბს მისი სხუენი სიყვარული და პატრიისციტა.

მაგრამ როცა დადებდა ნამტრული დრო და საქართველო აღდგენს დამოუკიდებულ სახელმწიფოებრივობას, მაშინ მადლიერი გრი ვაიხსენებს მისთვის თავდადებულ მშეღათა სახელებს და მათ შორის საპატიო ადგილს დაიჭრის ალ. კომიას.

სამარადისო სხუენა ძვირფას მამულიკონათ!

დ. გუნია.

ქართველი სათვისტომოს გამეცობა დიდ ბრიტანეთში

„ქართული აზრის“ რედაქციას.

დიდ - ბრიტანეთში არსებული ქართული სათვისტომო გიივლით თანავარძობას დაუღალავ მამულიკონათს და გულწრფელ ქართველის უღროდ გარდაცვალების გამო. მისი სხეული სულით და სურვილებით დაარსებული ვაგეთი „ქართული აზრის“ სიტყვა-სიტყვით ავლანენებს საშა კომიას უზომო სისხტკეს და დაუზოგვებლობა თავისი საყვარელი ქვეყნის დამკვირვებლობა მამართ. ვთხოვე ვადაცდეთ ჩვენი ღრმა მწუხარება მის საყვარელ ოჯახობას, ჩვენმა საზოგადოებამ თავის დროზე ერთ-ერთ კრებაზე მის სხუენის სათანადო პატივი სცა.

თავმჯდომარა **ი. ვვარამაძე.**
მთავარი **ს. ფაშალიშვილი**

დ. პატრიოტული ბანი რედაქტორი!

ნება მოვეცემა ვაზ. „ქართული აზრი“-ს საშუალებით ჩვენი გულწრფელი მწუხარება გამოუცხადლო ადვს. კომიას ასე მოლოდინელად და უღროდ გარდაცვალების გამო.

ეს მეტად ენერგიული და კარგი მამულიკონათი ჩვენს უფრო ახლოს ვაიკაციანი ომის შემდგომ წლებში. როცა ის ოჯახითურთ ჰამპბურში ცხოვრობდა და თვეების ვასწერიე მუშაობდა იქ. ჩვენს ბიბლიოთეკაში, როცა მხალდებდა შრომას საქართველოს მიერ წარმოებული ეროვნული ბრძოლისათა შესახებ მე-18 და მე-19 სს. ვასწერიე.

მართლაც დიდი დანაკლისა ჩვენი ემგრანტული მიმე პირობებში ასეთი ნიჭიერი და მხნე მუშაკის დაკარგვა და მისე ასე უღროდ და უწყალოდ...

ვაშას, მისი კეთილი სხუენა კიდევ დიდხანს დარჩება კარგ ქართველთა გულში.

წოველ სამშინარს უტყბდებთ მის ძვირფას სიემულს. ელისაბედს და ვაჟს — პატარა სიმონს.

პატრიისციტში **თამარ და აკაკი პაპავა** ბუენოს-აირეს, 27 ნოემბ. 1956.

თბილისური ნატრ - მოსტამი

თბილისის ღმე-საოცნებო, ლურჯი ქიქერი დილამ ვაქცრა მარჯნისფერი ცისკრის სხეებით. მემამუწენები ტატით და წუნარი სიმღერით გამოწრევიებულან წუნეთის ვაზზე როგორც მძვიები.

ბორჩალის მხრიდან გაბმულია უწყვეტი ტკლი; ფერდასვე ხარვის მოაქეთ ხილი, რძე და მწეანალი. უძის კალითად მთაწმინდაზე ჩამობის ქარი, რომ მთავიანი დღდა - ქალაქს ნილისა მანღლი.

თთორის ბაზარზე იზორებდა სქელი სარკავი, ხალათის წრებში, დილის მუშტარს ღვინის აწრენს. წუხელ ილითა, გასწყვეტია მუხლი ილაივი.

ისევე მოელის საქციელად ჰალაღ ამსონებს.

ჩახანები ვაიტუნა — ტევა არ არის; მახათის მთაზე მზემ დაიწყო სხეთა თამაში.

ბაღში მეზურნემ ვერ დაუწყო დღის საბარი. შემდეგ დანაყრდა ყველითა და ცხელი ღვინით.

ქალარა ჭონი იგვიანებს, ღუჭებში არ სჩანს.

მუხლმოდრეკელი ანჩისხატში ვაღს ელს დღისთას.

გეო ბაზაზმა ვასაღა ბაღდადის ფარჩა, უხალთუნები მიუმტა ვაზიილ ქისას.

ჭრელი ფუთებით დატვირთული თაღლითი ციქობანი ორბელანის აჰანსკენ მიდინ რხვიით, ააღლარის სინანირთი ძველი ისანი და მწეანე მოლით შეფენილი წყავისის ხევი.

ბერ ნარიყალას აღვიძებენ ჩიქნი ვაღლითი.

ვივილ - ხვილით დაარბიეს ცაცხვის ტრეპი.

მე კი პარიზში, ჩემს ქალაქზე ვაჭირი. წყალობით დავსაუბრე თბილისური ნატრ - ბორტები.

გ. ლოლუა.

პარიზი, 1944 წ.

შხალდებდა დასაბეჭდებ დ. ვანჩისი წინე-ერგონდლა საზოგადოებრივ - კულტურული ძირები ქართველი ხალხისა და რუსული ბოლშევიზმი; წინის შექენა შეიძლება „ქართული აზრის“ რედაქციაში.